

UZASADNIENIE

Skierowanym do II Wydziału Cywilnego Sądu Okręgowego w Łodzi, pozwem z dnia 28 listopada 2011 r. Z. A. wniósł o zasądzenie od (...) Zakładu (...) w Ł. na swoją rzecz: kwoty 100.000 zł. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16 września 2007 r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania i zadośćuczynienia, kwoty po 5.000 zł. miesięcznie tytułem renty płatnej z góry do 10-ego dnia każdego miesiąca, z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat, poczynając od dnia 16 września 2007 r., a także kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu wskazano m.in., że wykonując obowiązki motorniczego tramwaju w dniu 16 września 2007 r. Z. A. uległ wypadkowi. Gdy schodził w celu sprawdzenia stanu technicznego wagonów i przestawienia zwrotnicy poślizgnął się na wyslizganym, niezabezpieczonym antypoślizgowo rancie stopnia tramwaju. W wyniku tego wypadł z tramwaju i upadł na betonowy krawężnik uderzając weń nadgarstkiem prawej ręki. Zaraz po wypadku został odwieziony do Wojewódzkiej (...), gdzie udzielono pomocy lekarskiej i stwierdzono pęknięcie nasady dalszej kości promieniowej prawej. Relacjonując szczegółowo proces leczenia i rehabilitacji Z. A. wskazał też, że jest niezdolny do pracy, a lekarze nie przewidują żadnej poprawy. W dniu 30 czerwca 2010 r. (...) Centrum (...) w Ł. przyznało powodowi odszkodowanie, ale jest ono bardzo krzywdzące - nie pokrywa nawet w małej części strat, poniesionych wydatków i nie rekompensuje bólu oraz ciągłych cierpień, a pogarszający się stan zdrowia nie pozwala na podjęcie pracy. Sytuacja powoda, który nie ma prawa do żadnych świadczeń i żyje na skraju ubóstwa, nie poprawi się zatem w przyszłości. Bezpośrednią przyczyną wypadku nie było niezachowanie przez powoda dostatecznej koncentracji uwagi na wykonywanej czynności, lecz niedołożenie należytej staranności w zapewnieniu podstawowych warunków bhp przez ówczesnego pracodawcę, to jest Miejskie Przedsiębiorstwo (...) w Ł.. Bezpośrednio bowiem po wypadku z dnia 16 września 2007 r. stopnie we wszystkich tramwajach zostały zabezpieczone przed poślizgiem.

Wezwany do uzupełnienia braków pozwu Z. A. wskazał, że dochodzi odszkodowania w kwocie 10.000 zł. i zadośćuczynienia w kwocie 90.000 zł. Ponadto żądał zasądzenia renty z tytułu zwiększonych potrzeb w wysokości 2.000 zł. oraz renty z tytułu utraconych zarobków w wysokości 3.000 zł.

W odpowiedzi, (...) Spółka Akcyjna w W. Oddział (...) w Ł. nie uznał powództwa i wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie kosztów procesu wg norm przepisanych. Pozwany podniósł, że jego odpowiedzialność mieści się w granicach odpowiedzialności ubezpieczonego Miejskiego Przedsiębiorstwa (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i ograniczona jest sumą ubezpieczenia określoną polisą z okresem obowiązywania od 1 stycznia 2007 r. do 31 grudnia 2007 r. Górną granicą odpowiedzialności w przypadku odpowiedzialności cywilnej pracodawcy za następstwa wypadków przy pracy jest kwota 100.000 zł., która na dzień odpowiedzi na pozew została wyczerpana w kwocie 22.458,70 zł. Do wyczerpania pozostała kwota 77.431,30 zł. Pozwany przyjął odpowiedzialność w sprawie w postępowaniu likwidacyjnym i wypłacił na rzecz powoda w łącznej kwocie 22.458,70 zł. tytułem zadośćuczynienia i odszkodowania w związku z wypadkiem przy pracy z dnia 16 września 2007 r. Stosownie do ogólnych warunków ubezpieczenia obowiązujących u pozwanego wypłaca on należne pracownikowi zadośćuczynienie i odszkodowanie, jako różnicę pomiędzy kwotą przysługującą wg przepisów kodeksu cywilnego, a kwotą wypłaconą z ubezpieczenia społecznego na podstawie ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Z tych dwóch tytułów powód otrzymał łącznie kwotę 34.238,70 zł. Pozwany zakwestionował ponadto zgłoszone roszczenie co do wysokości, jako nie udowodnione oraz datę początkową wymagalności odsetek. Szkoda bowiem została zgłoszona w dniu 16 października 2007 r., a zasada odpowiedzialności nie była w zgłoszeniu udowodniona. Odmówiono więc wypłaty odszkodowania. Zasadę tę można było uznać dopiero na podstawie przesłanych następnie dokumentów, co doprowadziło do wypłaty kwoty 22.458,70 zł. odszkodowania i zadośćuczynienia. Nie były jednak precyzowane roszczenia co do wysokości, stosownie natomiast do art. 481 § 1 k.c. w tej sytuacji nie można pozwanemu postawić zarzut pozostawania w zwłoce.

W dniu 7 maja 2012 r. Z. A. wystąpił z wnioskiem o dopozwanie MPK Ł..

W uwzględnieniu wniosku powoda, postanowieniem z dnia 8 maja 2012 r. Sąd Okręgowy w Łodzi II Wydział Cywilny wezwał do udziału w sprawie w charakterze pozwanego Miejskie Przedsiębiorstwo (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł.. Ponadto Sąd stwierdził, że sprawa ma charakter sprawy z zakresu prawa pracy i przekazał do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Łodzi Wydziałowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, jako funkcjonalnie właściwemu.

Wezwane do udziału w sprawie w charakterze pozwanego Miejskie Przedsiębiorstwo (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. nie uznało powództwa i wniosło o jego oddalenie oraz zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych. Zdaniem dopozwanego, wypłacone przez ZUS odszkodowanie w kwocie 11.780 zł. z tytułu ustalonego 20% uszczerbku na zdrowiu oraz odszkodowanie przyznane przez (...) z dobrowolnego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej pracodawcy w kwocie 22.458,70 zł. w pełni zaspokoiliły uszczerbek na zdrowiu, jakiego doznał powód w wyniku wypadku przy pracy.

Na rozprawie w dniu 24 października 2012 r. Z. A. oświadczył, że żąda zasądzenia odszkodowania w kwocie 100.000 zł. tak od MPK Ł., jak i od (...) S.A. i złożył wniosek o ustanowienie adwokata z urzędu. Pełnomocnik pozwanego podtrzymał dotychczasowe stanowisko procesowe. Natomiast pełnomocnik dopozwanego Miejskiego Przedsiębiorstwa (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. wniósł o oddalenie powództwa podnosząc zarzut przedawnienia roszczeń skierowanych przeciwko tej Spółce. Wypadek miał miejsce 16 września 2007 r., a wezwanie do udziału w sprawie nastąpiło w dniu 8 maja 2012 r., wobec czego upłynął trzyletni termin przedawnienia wymieniony w przepisie zarówno art. 442 k.c., jak i art. 291 k.p.

Pismem z dnia 23 stycznia 2013 r., ustanowiony dla powoda pełnomocnik z urzędu wniósł o zasądzenie solidarnie od pozwanych - (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością na rzecz Z. A.;

1. kwoty 10.000 zł. tytułem odszkodowania za szkodę w postaci uszkodzenia ciała i rozstroju zdrowia w związku z wypadkiem z dnia 16 września 2007 r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 17 października 2007 r. do dnia zapłaty;
2. kwoty 90.000 zł. tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę w związku ze zdarzeniem z dnia 16 września 2007 r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 17 października 2007 r. do dnia zapłaty;.
3. kwoty 2.000 zł. renty z tytułu zwiększonych potrzeb, płatnej miesięcznie z góry do 10-ego dnia każdego miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia w płatności którejkolwiek z rent począwszy od dnia 16 września 2007 r.;
4. kwoty 3.000 zł. renty z tytułu utraconej zdolności do pracy i zmniejszenia widoków powodzenia na przyszłość (przejawiającej się przede wszystkim w utracie zarobków) płatnej miesięcznie z góry do 10-ego dnia każdego miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia w płatności którejkolwiek z rent począwszy od dnia 16 września 2007 r.

oraz kosztów postępowania według spisu kosztów, a w przypadku jego niezłożenia według norm przepisanych.

W wymienionym piśmie pełnomocnik powoda wskazał na bezzasadność zarzutu przedawnienia wobec uznania przez stronę pozwaną roszczenia co do zasady poprzez przyznanie 30 czerwca 2010 r. odszkodowania za szkodę na osobie. Ponadto bieg terminu przedawnienia roszczenia uległ przerwaniu z mocy art. 123 kc z uwagi na wystąpienie przez powoda z wnioskiem o przeprowadzenie postępowania pojednawczego z udziałem (...) Centrum (...) w Ł. (sygn. akt II Co 102/10). Niezależnie od powyższego pełnomocnik Z. A. stwierdził, że podniesiony przez stronę pozwaną zarzut przedawnienia jest oczywiście sprzeczny z zasadami współzycia społecznego w rozumieniu art. 5 kc i stanowi nadużycie prawa. Niereprezentowany dotychczas przez zawodowego pełnomocnika powód ma bowiem określone trudności w przedstawianiu swojego stanowiska, a co istotniejsze skutek wypadku doznał trwałego uszczerbku na zdrowiu, czyniącego go niezdolnym do pracy zarobkowej. Na ocenę nadużytego przez stronę pozwaną prawa nie pozostaje ponadto bez wpływu zakres cierpień fizycznych i psychicznych powoda oraz czasokres ich trwania.

Pismem procesowym złożonym na rozprawie w dniu 7 maja 2015 r. doszło do modyfikacji powództwa poprzez zgłoszenie żądania ustalenia, że pozwani ponoszą wobec powoda odpowiedzialność za dalsze, mogące wystąpić u powoda w przyszłości skutki wypadku.

Na rozprawie z dnia 17 listopada 2015 r., bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku, pełnomocnik powoda poparł powództwo i wniósł o zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu. Natomiast pełnomocnicy pozwanych (...) S.A. wnieśli o oddalenie powództwa.

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny sprawy.

(...) Spółka Akcyjna został zarejestrowany w Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu 30 kwietnia 2001 r. /wypis z KRS k. 20-24/.

Miejskie Przedsiębiorstwo (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. zostało zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu 24 września 2001 r. /wypis z KRS k. 284-292/.

Z. A. był zatrudniony w Miejskim Przedsiębiorstwie (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. w okresie od 1 stycznia 1993 r. do 23 czerwca 2008 r. w wymiarze pełnego etatu na stanowisku motorniczego. Stosunek pracy ustał w wyniku rozwiązania umowy o pracę przez pracodawcę bez zachowania okresu wypowiedzenia na podstawie art. 30 § 1 pkt 3 kodeksu pracy w związku z art. 53 § 1 pkt 1 lit. b. /świadczenie pracy z dnia 23 czerwca 2008 r. w aktach ZUS/.

W dniu 2 stycznia 2007 r. pomiędzy (...) S.A. a Miejskim Przedsiębiorstwem (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. została zawarta umowa ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej na okres ubezpieczeniowy od 1 stycznia 2007 r. do 31 grudnia 2007 r. Przedmiot i zakres ubezpieczenia obejmował odpowiedzialność cywilną deliktową i kontraktową MPK Ł. za szkody wyrządzone osobie trzeciej w związku z wykonywaną działalnością oraz posiadaniem mieniem ze szczególnym uwzględnieniem: szkód powstałych z tytułu posiadania wagonów tramwajowych i prowadzenia komunikacji tramwajowej, w tym odpowiedzialność pasażerów; szkód powstałych w mieniu, z którego ubezpieczający korzystał na podstawie umowy najmu, dzierżawy, użytkowania lub innej podobnej formy np. leasingu; odpowiedzialności cywilnej pracodawcy za następstwa wypadków przy pracy; szkód wyrządzonych przez podwykonawców; szkód wyrządzonych wskutek wadliwego wykonania robót i usług; szkód wyrządzonych w mieniu przekazanym w celu obróbki, naprawy lub innych podobnych czynności; szkód powstałych w wyniku niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania (odpowiedzialność cywilna kontraktowa); szkód powstałych z tytułu przeprowadzania imprezy niemającej charakteru imprezy masowej podlegającej ubezpieczeniu OC; szkód wyrządzonych przez pojazdy niepodlegające obowiązkowemu ubezpieczeniu OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, innych niż tramwaje. Suma ubezpieczenia wyniosła 1.000.000 zł. na wszystkie zdarzenia w okresie ubezpieczenia do wyczerpania oraz 500.000 zł. na jedno zdarzenie.

Zgodnie z podlimitami odpowiedzialności suma ubezpieczenia za odpowiedzialność cywilną pracodawcy za następstwa wypadków przy pracy na jedno i wszystkie zdarzenia wyniosła 100.000 zł.

Na podstawie postanowień dodatkowych ubezpieczenie obejmuje odpowiedzialność za szkody wyrządzone osobom trzecim, w tym pasażerom przewożonym tramwajami. W ramach tego ubezpieczenia wypłacane będą odszkodowania za szkody rzeczowe i osobowe, których następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia, bądź jego utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia. Ubezpieczyciel odpowiadać będzie również za szkody powstałe przy wsiadaniu i wysiadaniu z pojazdu, bezpośrednio przy załadowywaniu i rozładowywaniu pojazdu, podczas zatrzymania, postoju lub garażowania, a także za szkody powstałe w związku z ruchem zespołu pojazdów spowodowane przyczepą która: złączona jest z pojazdem, odłączyła się od pojazdu ciągnącego i jeszcze się toczyła. Ubezpieczeniem objęte są wszystkie pojazdy szynowe będące w posiadaniu lub użytkownika MPK Ł. (także na mowy umów użyczenia).

W oparciu o postanowienia dotyczące franszyzy redukcyjnej, czyli ustalonej w umowie ubezpieczenia procentowo lub kwotowo wartości pomniejszającej odszkodowanie, w OC pracodawcy franszyzą jest wysokość świadczenia

wypłaconego poszkodowanemu pracownikowi z tytułu wypadku przy pracy na podstawie ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

Zgodnie z ogólnymi warunkami umowy o ile zakres ochrony ubezpieczeniowej nie został rozszerzony przez włączenie odpowiednich klauzul umieszczonych w załącznik do ogólnych warunków umowy i nie opłacono dodatkowej składki (...) S.A. nie odpowiada za szkody wyrządzone pracownikom ubezpieczonego, powstałe w następstwie wypadku przy pracy.

Suma Gwarancyjna określona w umowie ubezpieczenia stanowi górną granicę odpowiedzialności (...) S.A. w odniesieniu do wszystkich wypadków ubezpieczeniowych zaistniałych w okresie ubezpieczenia. W granicach sumy gwarancyjnej mogą być wyodrębnione limity kwotowe określającej odpowiedzialność (...) S.A. za szkody: z tytułu jednego wypadku ubezpieczeniowego, z tytułu ryzyk określonych w klauzulach, określonego rodzaju. (...) S.A. wypłaca odszkodowanie z uwzględnieniem franszyzy redukcyjnej w wysokości ustalonej w umowie ubezpieczenia.

Ubezpieczający lub ubezpieczony obowiązany jest w terminie 7 dni zawiadomić (...) S.A. o szkodzie i stosować się do jego zaleceń. W razie zgłoszenia do ubezpieczającego lub ubezpieczonego roszczenia o odszkodowania ubezpieczający lub ubezpieczony jest obowiązany bezzwłocznie najpóźniej w terminie 7 dni powiadomić (...) S.A.

Jeżeli tytułem odszkodowania przysługują poszkodowanemu zarówno świadczenia jednorazowe jak i renty, (...) S.A. zaspokaja je z obowiązującej sumy gwarancyjnej w następującej kolejności: świadczenie jednorazowe, renty czasowe, renty dożywotnie /polisa k. 26-28, aneks k. 29, ogólne warunki umowy k. 30-39/.

W pierwszej wersji protokołu powypadkowego z dnia 1 października 2007 r. zaświadczone, że w dniu 16 września 2007 r. Z. A. doznał wypadku przy pracy. Tego dnia powód rozpoczął pracę w charakterze motorniczego linii 4/5 nr boczny wagonów (...) - (...). Około godziny 16:22 podczas wychodzenia z kabiny motorniczego w celu przestawienia zwrotnicy (nastawianej ręcznie) przy rogu ulic (...) /W. w kierunku krańcówki Ż. Z. A. poślizgnął się prawą nogą na stopniu w kabinie i upadając doznał urazu prawej ręki. O całym zdarzeniu Z. A. przez radiotelefon powiadomił dyspozytora M. C.. Następnie tego samego dnia powód udał się do (...) przy ul. (...), gdzie po prześwietleniu prawej ręki założono szynę gipsową i lekarz stwierdził pęknięcie dolnej nasady kości promieniowej prawej. W dniu 17 września 2007 r. Z. A. udał się do Przychodni (...) przy ul (...), gdzie otrzymał zwolnienie lekarskie o czasowej niezdolności do pracy na okres 12 dni. Poszkodowany posiada szkolenie w zakresie BHP: szkolenie wstępne stanowiskowe z dnia 25 kwietnia 1977 r., szkolenie okresowe nr 243/15/05 z dnia 30 czerwca 2005 r., badanie lekarskie okresowe ważne do dnia 31 marca 2008 r. – bez przeciwwskazań, pozwolenie do kierowania tramwajem - nr (...) z dnia 27 czerwca 2001 r. – ważne bezterminowo. Poszkodowany podczas zaistniałego zdarzenia używał obuwia służbowego całorocznego. Bezpośrednią przyczyną wypadku było niezachowanie przez poszkodowanego dostatecznej koncentracji uwagi na wykonywanej czynności, co spowodowało poślizgnięcie się prawej nogi na stopniu tramwajowym, a w konsekwencji upadek. Nie stwierdzono nieprzestrzegania przez pracodawcę przepisów prawa pracy, w tym przepisów i zasad BHP lub innych przepisów dotyczących ochrony życia i zdrowia. Nie stwierdzono, że wyłączną przyczyną wypadku było naruszenie przez poszkodowanego pracownika przepisów dotyczących ochrony życia i zdrowia, spowodowanego umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa. Nie badano poszkodowanego na płaszczyźnie stwierdzenia stanu nietrzeźwości czy odurzenia. Skutkiem wypadku było pęknięcie dolnej nasady kości promieniowej lewej. Stwierdzono, że zdarzenie z dnia 16 września 2007 r. jest wypadkiem przy pracy /protokół wypadkowy k. 61/.

W dniu 26 października 2007 r. Z. A. wystąpił z pozwem o sprostowanie protokołu powypadkowego z dnia 1 października 2007 r. przez zamieszczenie w opisie okoliczności wypadku stwierdzenia, że do wypadku doszło na skutek wyślizganego metalowego stopnia niezabezpieczonego antypoślizgowo /pозew k. 2-3 akt sprawy X P 923/07/.

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi X Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 30 listopada 2007 r. w sprawie sygn. akt X P 923/07 z powództwa Z. A. przeciwko MPK Ł. o sprostowanie protokołu powypadkowego sprostował wydany Z. A. przez MPK Ł. protokół ustalania okoliczności i przyczyn wypadku przy pracy z dnia 1 października 2007 r. w ten sposób, że w punkcie czwartym dotyczącym ustalenia okoliczności wypadku po słowach „prawą nogą na” w miejsce słowa „stopniu” wpisał słowa „wyślizganym, niezabezpieczonym antypoślizgowo

rancie stopnia” oraz w ten sposób, że w punkcie piątym dotyczącym przyczyn wypadku po słowach „prawej nogi na” w miejsce słowa „stopniu tramwajowym wpisał słowa „wyślizganym, niezabezpieczonym antypoślizgowo rancie stopnia tramwajowego” /wyrok k. 31-32 akt sprawy X P 923/07/.

W dniu 2 stycznia 2008 r. MPK Ł. wystąpiło z apelacją od powyższego wyroku żądając jego zmiany poprzez oddalenie powództwa /apelacja k. 41 akt sprawy X P 923/07/. Wyrokiem z dnia 14 lutego 2008 r. w sprawie sygn. akt VII Pa 23/08 Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi oddalił apelację strony pozwanej /wyrok k. 51 akt sprawy VII Pa 23/08/.

Na podstawie wyroku Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi X Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 30 listopada 2007 r. dokonano sprostowania pkt 4 i 5 protokołu powypadkowego z dnia 1 października 2007 r., które po sprostowaniu brzmią następująco.

W dniu 16 września 2007 r. Z. A. rozpoczął pracę o godzinie 13.10 w charakterze motorniczego linii 4/5 nr boczny wagonów (...)- (...). Około godziny 16:22 podczas wychodzenia z kabiny motorniczego w celu przestawienia zwrotnicy (nastawianej ręcznie) przy rogu ulic (...)/W. w kierunku krańcówki Ż. Z. A. poślizgnął się prawą nogą na wyslizganym, niezabezpieczonym rancie stopnia w kabinie i upadając doznał urazu prawej ręki. O całym zdarzeniu Z. A. przez radiotelefon powiadomił dyspozytora M. C.. Następnie tego samego dnia powód udał się do (...) przy ul. (...), gdzie po prześwietleniu prawej ręki założono szynę gipsową i lekarz stwierdził pęknięcie dolnej nasady kości promieniowej prawej. W dniu 17 września 2007 r. Z. A. udał się do Przychodni (...) przy ul (...), gdzie otrzymał zwolnienie lekarskie o czasowej niezdolności do pracy na okres 12 dni. Poszkodowany posiada szkolenie w zakresie BHP: szkolenie wstępne stanowiskowe z dnia 25 kwietnia 1977 r., szkolenie okresowe nr 243/15/05 z dnia 30 czerwca 2005 r., badanie lekarskie okresowe ważne do dnia 31 marca 2008 r. – bez przeciwwskazań, pozwolenie do kierowania tramwajem - nr (...) z dnia 27 czerwca 2001 r. – ważne bezterminowo. Poszkodowany podczas zaistniałego zdarzenia używał obuwia służbowego całorocznego. Bezpośrednią przyczyną wypadku było niezachowanie przez poszkodowanego dostatecznej koncentracji uwagi na wykonywanej czynności. Spowodowało to poślizgnięcie się prawej nogi na wyslizganym, niezabezpieczonym antypoślizgowo rancie stopnia tramwajowego, a w konsekwencji upadek /sprostowanie z dnia 21 lutego 2008 r. w aktach (...) S.A./.

W dniu 26 września 2007 r. MPK Ł. zgłosiło (...) S.A. zdarzenie wypadku przy pracy, stwierdzając że urazowi uległ pracownik Z. A., który w trakcie wyjścia do zwrotnicy przy ul. (...) przy ul. (...) przewrócił się i doznał urazu nadgarstka prawej ręki /pismo z dnia 26 września 2007 r. w aktach (...) S.A./.

W piśmie z dnia 15 marca 2010 r. (...) S.A. po rozpatrzeniu roszczeń zgłoszonych z tytułu ubezpieczenia OC w związku z wypadkiem z dnia 16 września 2007 r. ustaliło wysokość zadośćuczynienia za krzywdę na kwotę 8.000 zł. i poinformowało o wypłacie tej kwoty /pismo z dnia 15 marca 2010 r. w aktach (...) S.A./.

W piśmie z dnia 21 kwietnia 2010 r. (...) S.A. ustaliło wysokość odszkodowania na kwotę 25.650 zł., w tym 1.000 zł. tytułem ryczałtu na koszty związane z leczeniem, 1.650 zł. tytułem kosztów opieki, 23.000 zł. tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę. Jednocześnie ubezpieczyciel wskazał, że odszkodowanie podlega pomniejszeniu z tytułu franszyzy redukcyjnej o 11.780 zł. oraz z tytułu wcześniejszej wypłaty w przedmiotowej szkodzi 8.000 zł. Dlatego kwota do wypłaty powodowi wyniosła 5.870 zł /pismo z dnia 21 kwietnia 2010 r. w aktach (...) S.A./.

W piśmie z dnia 1 lipca 2010 r. (...) S.A. ustaliło, wysokość odszkodowania na 28.348,70 zł., w tym 1.000 zł tytułem ryczałtu na koszty związane z leczeniem, 1.650 zł tytułem kosztów opieki, 2.698,70 zł. tytułem utraconych korzyści, 23.000 zł. tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę. Jednocześnie ubezpieczyciel wskazał, że odszkodowanie podlega pomniejszeniu z tytułu franszyzy redukcyjnej o 11.780 zł. oraz z tytułu wcześniejszej wypłaty w przedmiotowej szkodzi 13.870 zł. Dlatego kwota do wypłaty powodowi wyniosła 2.698,70 zł. /pismo z dnia 1 lipca 2010 r. w aktach (...) S.A./.

W piśmie z dnia 7 października 2010 r. (...) S.A. ustaliło, wysokość odszkodowania na 34.238,70 zł, w tym 1.000 zł tytułem ryczałtu na koszty związane z leczeniem, 890 zł tytułem kosztów leczenia, 1.650 zł tytułem kosztów opieki,

2.698,70 zł tytułem utraconych korzyści, 28.000 zł tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę. Jednocześnie ubezpieczyciel wskazał, że odszkodowanie podlega pomniejszeniu z tytułu franszyzy redukcyjnej o 11.780 zł oraz z tytułu wcześniejszej wypłaty w przedmiotowej szkodzie 16.568,70 zł. Dlatego kwota do wypłaty powodowi wyniosła 5.890 zł /pismo z dnia 1 lipca 2010 r. w aktach (...) S.A./.

W piśmie opatrzonym datą 21 grudnia 2010 r. (...) S.A. stwierdziło, że na obecnym etapie sprawy brak jest podstaw do wypłaty na rzecz Z. A. renty wyrównawczej oraz dopłaty dalszego zadośćuczynienia za doznaną krzywdę ponad kwotę przyznaną /pismo z dnia 21 grudnia 2010 r. akta (...) S.A./.

W dniu 18 października 2010 r. Z. A. wystąpił z wnioskiem o postępowanie pojednawcze z udziałem (...) S.A. Centrum Likwidacji S. i (...) R. w Ł. o zapłatę renty, zadośćuczynienia i odszkodowania z tytułu zwiększonych potrzeb oraz zmniejszenia widoków powodzenia na przyszłość w związku ze szkodą oraz krzywdą, jaka została poniesiona wskutek wypadku przy pracy w dniu 16 września 2007 r. Wnioskodawca zażądał od (...) S.A. zapłaty kwoty 300.000 zł. tytułem zadośćuczynienia za krzywdę, kwoty 300.000 zł. tytułem odszkodowania za szkodę, po 5.000 zł. miesięcznie tytułem renty, począwszy od dnia 16 września 2007 r. /wniosek k. 3-7 akt I CO 23/11/.

Postępowanie pojednawcze zakończono na posiedzeniu Sądu w dniu 15 kwietnia 2011 r.; do ugody nie doszło /protokół k. 33 akt I CO 23/11/.

Z. A. był zarejestrowany w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ł. od dnia 20 września 2012 r. W okresie od 28 września 2012 r. do 27 września 2013 r. powodowi został przyznany zasiłek w wysokości 120 % /zaświadczenie k. 182/.

Powiatowy Urząd Pracy wypłacił powodowi następujące świadczenia:

- w 2009 r. 1.472 zł.
- w 2010 r. 6.950,10 zł.
- w 2012 r. 2.959,20 zł.
- w 2013 r. 5.294,20 zł.

Łącznie 16.675,50 zł.

/zaświadczenie k. 297, zeznania powoda k. 219 w zw. z e-protokół z dnia 17 listopada 2015 r. 00:20:29 /.

Przeciętne zarobki pracownika zatrudnionego na stanowisku motorniczego o porównywalnym do powoda stażu pracy wyniosły:

- w 2009 r. 29.307,41 zł. brutto
- w 2010 r. 36.142,97 zł. brutto
- w 2011 r. 37.088,77 zł. brutto
- w 2012 r. 38.173,26 zł. brutto
- w 2013 r. za okres od stycznia do czerwca 19.493,71 zł brutto

/zestawienie wynagrodzeń pracowników k. 240, s zczegółowe miesięczne zestawienie zarobków pracowników zatrudnionych na stanowisku motorniczego k.239).

W okresie od 1 września 2007 r. powodowi wypłacono następujące świadczenia z ubezpieczenia społecznego:

- zasiłek chorobowy w związku wypadkiem przy pracy i świadczenie rehabilitacyjne w związku z wypadkiem przy pracy w wysokości 100% podstawy wymiaru składek w okresie od 17 września 2007 r. do dnia 11 marca 2009 r.;
- rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem w okresie od 12 marca 2009 r. do 30 września 2009 r.;
- w dniu 2 lipca 2009 r. jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy w kwocie 11.780 zł
- zasiłek chorobowy w okresie od 1 października 2011 r. do 31 października 2011 r. w kwocie 1.298,59 zł.
- zasiłek chorobowy w okresie od 1 listopada 2011 r. do 30 listopada 2011 r. w kwocie 1.256,70 zł.
- zasiłek chorobowy w okresie od 1 grudnia 2011 r. do 31 grudnia 2011 r. w kwocie 1.298,59 zł.
- zasiłek chorobowy w okresie od 1 stycznia 2012 r. do 31 stycznia 2012 r. w kwocie 1.298,59 zł.
- zasiłek chorobowy w okresie od 1 lutego 2012 r. do 29 lutego 2012 r. w kwocie 1.214,81 zł.
- zasiłek chorobowy w okresie od 1 marca 2012 r. do 21 marca 2012 r. w kwocie 879,69 zł.
- świadczenie rehabilitacyjne w okresie od 22 marca 2012 r. do 31 marca 2012 r. w kwocie 471,20 zł.
- świadczenie rehabilitacyjne w okresie od 1 kwietnia 2012 r. do 30 kwietnia 2012 r. w kwocie 1.413,60 zł.
- świadczenie rehabilitacyjne w okresie od 1 maja 2012 r. do 31 maja 2012 r. w kwocie 1.460,72 zł.
- świadczenie rehabilitacyjne w okresie od 1 czerwca 2012 r. do 30 czerwca 2012 r. w kwocie 1.327,25 zł.
- świadczenie rehabilitacyjne w okresie od 1 lipca 2012 r. do 31 lipca 2012 r. w kwocie 1.217,37 zł.
- świadczenie rehabilitacyjne w okresie od 1 sierpnia 2012 r. do 31 sierpnia 2012 r. w kwocie 1.217,37 zł.
- świadczenie rehabilitacyjne w okresie od 1 września 2012 r. do 17 września 2012 r. w kwocie 667,59 zł.

Łącznie 60.935,94zł. /okoliczności bezsporne, decyzje ZUS w aktach organu rentowego, zaświadczenie o wypłaconych zasiłkach z ubezpieczenia społecznego k. 278-279, zaświadczenie k. 280, 298/.

Decyzją z dnia 14 października 2009 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił Z. A. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy wobec stwierdzenia braku niezdolności do pracy od 1 października 2009 r. Odwołanie Z. A. od tej decyzji zostało prawomocnie oddalone (wyrok S.O. w Łodzi k.64 akt VIII U 2352/09, wyrok S.A. w Łodzi k.120 akt III AUa 1072/10).

Z. A. był zatrudniony na stanowisku pracownika ochrony w okresie od 1 sierpnia 2011 r. do 30 września 2011 r. Stosunek pracy uległ rozwiązaniu z upływem czasu, na jaki umowa została zawarta. W okresie od 22 września 2011 r. do 30 września 2011 r. powód korzystał ze zwolnienia lekarskiego /świadczenie pracy z dnia 30 września 2011 r. w aktach ZUS/.

Decyzją z dnia 16 marca 2012 r. ZUS przyznał powodowi prawo do świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 22 marca 2012 r. do 19 czerwca 2012 r. w wysokości 90 % podstawy wymiaru oraz od 20 czerwca 2012 r. do 17 września 2012 r. w wysokości 75 % podstawy wymiaru /decyzja z dnia 16 marca 2012 r. w aktach ZUS/.

Decyzją z dnia 25 września 2012 r. ZUS odmówił Z. A. prawa do świadczenia rehabilitacyjnego, ponieważ komisja lekarska orzeczeniem z dnia 20 września 2012 r. orzekła, że stan zdrowia powoda nie uzasadnia przyznania prawa do świadczenia rehabilitacyjnego /decyzja z dnia 25 września 2012 r. w aktach ZUS/.

Od 1 sierpnia 2013 r. wnioskodawcy przyznano prawo do emerytury /zaświadczenie k. 280, zeznania powoda e-protokół z dnia 17 listopada 2015 r. 00:20:29/.

Badaniem neurologicznym z dnia 17 czerwca 2014 r. rozpoznano u powoda przebyte złamanie prawego nadgarstka bez objawów uszkodzenia układu nerwowego. W dniu 16 września 2007 r. badany poślizgnął się i uderzył nadgarstkiem prawej dłoni w krawężnik. Bezpośrednio po zdarzeniu był badany w Wojewódzkiej (...) w Ł., gdzie rozpoznano złamanie nasady dalszej prawej kości promieniowej. Rękę usztywniono opatrunkiem gipsowym. W dalszym okresie powód był leczony w (...). W lipcu 2008 r. był w Oddziale Ortopedycznym Szpitala im. (...) w Ł., gdzie był leczony operacyjnie z powodu zmian w prawym nadgarstku. Ponownie był leczony w oddziale w czerwcu 2010 r. Nie rozpoznawano objawów uszkodzenia układu nerwowego. W wykonanym w dniu 6 czerwca 2011 r. badaniu przewodnictwa nerwowego stwierdzono dyskretne uszkodzenie aksonalne włókien czuciowych prawego nerwu promieniowego oraz zwolnienie prędkości przewodzenia we włóknach ruchowych w prawym nerwie łokciowym na wysokości stawu łokciowego. W lipcu 2013 r. powód był leczony w Klinice (...) -2 w Ł., gdzie został zdyskwalifikowany z dalszego leczenia operacyjnego. Stwierdzono znaczne zmiany zwyrodnieniowe w obrębie kości nadgarstka. Brak jest danych, że powód był konsultowany lub leczony neurologicznie. W wyniku wypadku z dnia 16 września 2007 r. badany doznał urazu prawego nadgarstka. Powód nie doznał uszczerbku na zdrowiu z przyczyn neurologicznych. Stwierdzone zmiany w przewodzeniu nerwów promieniowego i łokciowego nie są skutkiem ewentualnych obrażeń związanych z urazem z dnia 16 września 2007 r. Ponadto zmiany o takim charakterze w postaci dyskretnego uszkodzenia włókien badanych nerwów nie powodują uszczerbku na zdrowiu /opinia biegłego sądowego z zakresu neurologii dr n. med. J. Z. k. 349-350/. W wykonanym w dniu 6 czerwca 2011 r. badaniu przewodnictwa nerwowego stwierdzono dyskretne uszkodzenie aksonalne włókien czuciowych prawego nerwu promieniowego oraz zwolnienie prędkości przewodzenia we włóknach ruchowych w prawym nerwie łokciowym na wysokości stawu łokciowego. Nerw promieniowy nie przebiega przez nadgarstek, natomiast uszkodzenie nerwu łokciowego stwierdzono na poziomie stawu łokciowego. Uraz nadgarstka nie mógł mieć więc znaczenia w etiologii uszkodzenia tych nerwów /uzupełniająca opinia biegłego sądowego z zakresu neurologii dr n. med. J. Z. k. 394/. Ograniczenie ruchomości nadgarstka jest pojęciem z zakresu ortopedii. Badanie przewodnictwa nerwowego z dnia 6 czerwca 2011 r. było wystarczające do oceny stanu zdrowia na płaszczyźnie neurologicznej. Nie jest konieczne wykonanie ponownego badania przewodnictwa nerwowego. W tym badaniu nie stwierdzono uszkodzenia nerwów na poziomie nadgarstka. Skoro nie było naruszenia nerwu na poziomie nadgarstka, to nie mogło dojść do pogłębienia uszkodzenia. Jest natomiast prawdopodobne, że doszło do pogorszenia od daty badania w 2011 r. przewodnictwa nerwu łokciowego na poziomie stawu łokciowego. To pogorszenie jest konsekwencją wieku powoda i zmian zwyrodnieniowych w obrębie stawu łokciowego. Ograniczenie ruchomości palców 4 i 5 może być spowodowane uszkodzeniem nerwu łokciowego. U powoda występuje dyskretne uszkodzenie nerwu łokciowego i to włókien czuciowych, a nie ruchowych. Ograniczenie przewodnictwa nerwu łokciowego u powoda może dawać co najwyżej okresowe drętwienie palca 4 i 5. W wyniku urazu jakiego doznał powód mogłoby dojść do uszkodzenia nerwu łokciowego, ale wtedy musiałyby występować zaburzenia przewodnictwa na poziomie nadgarstka, a takich nie stwierdzono. Na płaszczyźnie neurologicznej powód nie doznał urazu układu nerwowego, więc nie wystąpiły u niego cierpienia związane z tym układem /ustna uzupełniająca opinia biegłego neurologa e-protokół z dnia 7 maja 2015 r. 00:06:26, 00:11:39, 00:19:39/.

Badaniem ortopedycznym z dnia 24 września 2014 r. rozpoznano u powoda: zaawansowane zmiany zwyrodnieniowo-zniekształcające nadgarstka lewego po przebytych w dniu 16 września 2007 r. wieloodłamowym złamaniu kości łódeczkowatej i wyrostka rylcowatego kości promieniowej leczonymi operacyjnie. Stan po częściowej resekcji bliższej części kości łódeczkowatej w przebiegu stawu rzekomego i resekcji wyrostka rylcowatego kości promieniowej lewych. Powód doznał w dniu 16 września 2007 r. w czasie pracy urazu okolic nadgarstka lewego pod postacią złamania kości łódeczkowatej i wyrostka rylcowatego kości promieniowej. Złamania leczono zachowawczo z unieruchomieniem gipsowym i rehabilitacyjnie. Wskutek braku zrostu i wytworzenia się stawu rzekomego w dniu 24 sierpnia 2008 r. wycięto bliższą część kości łódeczkowatej, a w dniu 25 maja 2010 r. skrócono wyrostek rylcowaty kości promieniowej. Doznany uraz kończyny górnej lewej wygoił się ostatecznie z dużym ograniczeniem ruchomości nadgarstka, palców, ograniczeniem ruchów nawracania i odwracania przedramienia, ograniczeniem chwytności ręki, poszerzeniem obrysów nadgarstka oraz następowymi zaawansowanymi zmianami zwyrodnieniowo-zniekształcającymi. Powód

nie rokuje całkowitego powrotu do zdrowia. Stwierdzony stan jest utrwalony. Zmiany zwyrodnieniowo-wytwórcze postępują i mogą powodować nasilenie dolegliwości bólowych oraz postępujące ograniczenie ruchomości nadgarstka, a tym samym pogarszanie sprawności ręki lewej. Wypadek spowodował znaczne utrudnienia w życiu codziennym powoda – wyłączył go z pracy zawodowej i trwale z wykonywania wszystkich czynności wymagających oburęczności, szczególnie ruchów precyzyjnych obu rąk.

Po doznanym urazie oraz czasie dalszego leczenia, szczególnie w okresach okołoperacyjnych powód wymagał stosowania leków przeciwbólowych (D.) oraz niesterydowych leków przeciwzapalnych i z dokumentacji lekarskiej wynika, że zalecano badanemu następujące leki, których koszt zgodny jest z Dziennikiem Urzędowym Ministra Zdrowia w sprawie wykazu refundowanych leków z 22 sierpnia 2014 r. :

- D. – 8,67 zł.
- K. forte 100 mg – 9,52 zł.
- F. 200 mg – 11,27 zł.
- R. 100 mg – 9,17 zł.
- N. – 8,05 zł.
- A. 15 mg – 7,93 zł.
- O. żel – 19,40 zł.
- R. sprawy – 20-26 zł.

Średni koszt leków, szczególnie w okresach nasilenia dolegliwości mógł wynosić 20-30 zł. miesięcznie. W chwili obecnej powód wymaga doraźnego stosowania leków w okresach zaostrzenia bólu. Powód nie wymagał i nie wymaga stosowania specjalnej, wzbogaconej w witaminy diety.

W chwili obecnej powód nie wymaga pomocy osób trzecich w wykonywaniu czynności życia codziennego /opinia biegłego sądowego w zakresie ortopedii i rehabilitacji dr n. med. E. B. k. 383-387/.

Badany doznał złamań w obrębie kości nadgarstka tj. kości łódeczkowatej oraz jej częściowej resekcji w przebiegu martwicy, co jest zasadniczym powodem następowych zmian zwyrodnieniowo-zniekształcających nadgarstka, głównie między kośćmi łódkowatą a półksiężycowatą i upośledzeniem funkcji ręki prawej. Uszczerbek oceniono z pkt 130a na 15 %. Z uwagi na złamanie dalszej nasady kości promieniowej prawej i przebytą resekcję jej wyrostka rylcowatego w procesie leczenia, odległe zmiany w obrębie stawu promieniowo-nadgarstkowego (promieniowo-łódkowatego) dodatkowo, częściowo wpłynęły negatywnie na dysfunkcję ręki. Uszczerbek ten oceniono z pkt 122a – 5% Powód doznał trwałego uszczerbku na zdrowiu w łącznej wysokości 20 %. Punkty 124,125, 138, 141 i inne nie stosują się w odniesieniu do doznanego urazu. Nie ma także jakichkolwiek podstaw do oceniania uszczerbku na zdrowiu z pkt 130c, ponieważ nie stwierdza się znaczącego ograniczenia ruchomości z niekorzystnym ustawieniem ręki w nadgarstku.

Średni koszt miesięczny zażywanych przez powoda leków nie przekraczał 30 zł. Powód nie mógł przyjmować wszystkich leków jednocześnie, gdyż – chociaż mają różne nazwy – to należą do grupy niesterydowych leków przeciwzapalnych, a niektóre są tożsame.

W chwili obecnej powód nie wymaga pomocy innych osób. Po wypadku z dnia 16 września 2007 r. oraz po każdej operacji (w dniu 24 lipca 2008 r. i 25 maja 2010 r.) przez okres 1 miesiąca powód wymagał pomocy osób trzecich średnio przez 4 godziny dziennie (przygotowanie posiłków, szeroko pojęta higiena osobista). W pozostałych okresach

leczenia – do 2 godzin dziennie. Obecnie powód jest przystosowany do niepełnosprawności /opinia uzupełniająca biegłego sądowego w zakresie ortopedii i rehabilitacji dr n. med. E. B. k. 418-419/.

Badaniem psychologicznym z dnia 24 czerwca 2015 r. rozpoznano: osłabienie sprawności procesów poznawczych świadczące o rozpoczynających się zmianach organicznych w ośrodkowym układzie nerwowym, bez istotnych zaburzeń w funkcjonowaniu emocjonalnym, bez tendencji agrawacyjnych czy konfabulacji w trakcie badania. W wyniku wypadku przy pracy z dnia 16 września 2007 r. powód doznał skomplikowanego złamania w okolicach stawu nadgarstkowego, czego skutkiem jest ograniczenie sprawności tej ręki. Zakres cierpień psychicznych był (i nadal jest) spowodowany dolegliwościami bólowymi oraz ograniczeniami spowodowanymi niesprawnością prawej ręki. Powód jest osobą praworęczną i w pierwszym okresie te ograniczenia były znaczące. Obecnie jest w stanie wykonywać wiele czynności przy użyciu tej ręki, ale nadal ma ograniczony zakres ruchu. Powoduje to okresowe napięcie emocjonalne z poczuciem bezradności przy wykonywaniu czynności wymagających sprawności obydwu rąk. Ocena stopnia uszczerbku na zdrowiu nie leży w kompetencjach biegłego psychologa klinicznego. Stan psychiczny powoda jest obecnie dobry. Występują u niego objawy świadczące o rozpoczynających się zmianach organicznych w mózgu, co może także nasilać drażliwość i labilność emocjonalną. Zmiany organiczne nie mają związku z doznanym w wypadku urazem. Rokowanie odnośnie dalszej poprawy stanu psychicznego jest związane ze sprawnością uszkodzonej ręki. Dalsza poprawa w jej funkcjonowaniu poprawi także stan psychiczny. Z psychologicznego punktu widzenia powód nie doznał zaburzeń, które utrudniałyby mu funkcjonowanie. Z powodów psychologicznych powód nie musiał korzystać z pomocy innych osób /opinia biegłego sądowego dr L. S., specjalisty neuropsychologa k. 488-489/.

Badaniem psychiatrycznym z dnia 10 sierpnia 2015 r. stwierdzono, że zakres cierpień psychicznych był spowodowany dolegliwościami bólowymi oraz ograniczeniami wynikającymi z niesprawności prawej ręki. Zakres cierpień psychicznych w tym przypadku należy do kategorii niemierzalnych. Były one adekwatne do urazu ręki i były znaczące uwzględniając zwłaszcza praworęczność powoda. Nie można szacować uszczerbku na zdrowiu, gdyż powód nie zdradza istotnych zaburzeń psychicznych i nigdy nie korzystał z pomocy psychiatry i psychologa. Z psychiatrycznego punktu widzenia powód nie doznał zaburzeń, które utrudniały mu funkcjonowanie. Powód nigdy nie pobierał i nie pobiera leków ze wskazań psychiatrycznych. Z przyczyn psychiatrycznych powód nie musiał i nie musi korzystać z pomocy innych osób /opinia biegłego sądowego z zakresu psychiatrii lek. med. G. P. k. 499-501/.

Orzeczeniem z dnia 12 listopada 2013 r. Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności postanowił zaliczyć Z. A. do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności. Stwierdzono, że niepełnosprawność istnieje od 16 września 2007 r. Ustalony stopień niepełnosprawności datuje się od 23 września 2010 r. Orzeczenie zostało wydane na okres do 30 listopada 2015 r. Wskazane jest zatrudnienie w warunkach chronionych. Powód wymaga konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie danej osoby. Powód wymaga korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki /orzeczenie o stopniu niepełnosprawności k. 463/.

Przed wypadkiem Z. A. nie miał problemów zdrowotnych związanych z prawą ręką. Dopiero po wypadku z dnia 16 września 2007 r. MPK Ł. zamontowało w tramwajach maty antypoślizgowe. Po wypadku powód pracował przez miesiąc, lecz z powodu spuchnięcia ręki nie był w stanie kontynuować pracy i rozpoczął korzystanie ze zwolnienia chorobowego /zeznania powoda k. 219 w zw. z e-protokół z dnia 17 listopada 2015 r. 00:20:29/.

Po wypadku z dnia 16 września 2007 r. ręka powoda pozostaje niesprawna. Trzy palce są nieruchome. Powód został skierowany na 2 operacje w związku z nerwem łokciowym i stawem. Cały czas odczuwa ból. Nie może wykonywać czynności przy użyciu prawej ręki, a jest praworęczny /zeznania powoda e-protokół z dnia 17 listopada 2015 r. 00:20:29/.

Sąd odmówił wiary zeznaniom powoda, że koszt leków, które jest on obowiązany zażywać wynosi około 100 zł. miesięcznie /zeznania powoda k. 219 w zw. z e-protokół z dnia 17 listopada 2015 r. 00:20:29/. Biegły ortepeda, opierając się o dokumentację lekarską oraz badanie powoda, w swej opinii podstawowej oraz opinii uzupełniającej

wskazał bowiem konkretne leki zalecone powodowi oraz stwierdził, że ich miesięczny koszt nie przekracza 30 zł. W piśmie z dnia 7 maja 2015 r. pełnomocnik powoda oświadczył, że nie kwestionuje opinii biegłego w zakresie ortopedii /pismo k. 460/. Sąd przyznał więc pełną moc dowodową powołanej w sprawie opinii ortopedycznej.

Sąd oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego neurologa /postanowienie e-protokół z dnia 7 maja 2015 r. 00:22:08/. Biegły neurolog w swej opinii podstawowej odniósł się do wszystkich zagadnień określonych w postanowieniu Sądu. Wydając opinię uzupełniającą pisemną oraz ustną ustosunkował się natomiast do wszystkich zarzutów stron. Strony miały możliwość zakwestionowania opinii na rozprawie z dnia 7 maja 2015 r., na której biegły wydawał opinię ustną, jednakże wówczas nie zgłosiły do niej żadnych skonkretyzowanych zastrzeżeń merytorycznych.

Sąd oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu medycyny pracy ponieważ uznał za wystarczające dla rozstrzygnięcia przeprowadzone w sprawie opinie neurologiczne, ortopedyczne, opinię psychiatryczną i psychologiczną. Biegli w swych opiniach uzupełniających odnieśli się do wszystkich zastrzeżeń zgłoszonych przez strony. Należy podkreślić, że najistotniejsza w sprawie opinia biegłego ortopedy (jako jedyna wskazująca procentowy uszczerbek na zdrowiu powoda), która po uzupełnieniu nie była już kwestionowana. Żaden z biegłych sądowych nie wskazał potrzeby dopuszczenia dowodu z opinii biegłego z zakresu medycyny pracy Dlatego zdaniem Sądu powołanie tego dowodu było nieuzasadnione.

W ocenie Sądu, opinie biegłych są rzetelne, sporządzone zgodnie z wymaganiami fachowości i niezbędną wiedzą w zakresie stanowiącym ich przedmiot, a wynikające z nich wnioski są logiczne i prawidłowo uzasadnione. Ponadto, opinie biegłych są ze sobą spójne, wzajemnie się uzupełniają i dają wystarczający obraz stanu zdrowia powoda, ocenianego na płaszczyźnie przedmiotowego wypadku przy pracy. Należy zauważyć, iż dowód z opinii biegłego ma szczególny charakter; w myśl art. 278 § 1 kpc korzysta się z niego w wypadkach wymagających wiadomości specjalnych. Takich wiadomości, to jest specjalistycznej wiedzy medycznej, wymaga opis rodzaju występujących schorzeń, stopnia ich zaawansowania i nasilenia, związanych z nimi dolegliwości stanowiących łącznie m.in. o zdolności do wykonywania zatrudnienia lub jej braku. Powołani w sprawie biegli dysponowali wiadomościami specjalistycznymi, niezbędnymi do stwierdzenia okoliczności mających istotne znaczenie dla sprawy a wydanie opinii poprzedzone zostało analizą dokumentacji lekarskiej.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje.

Powództwo podlega oddaleniu.

Zgodnie z art. 435 § 1 kodeksu cywilnego prowadzący na własny rachunek przedsiębiorstwo lub zakład wprawiany w ruch za pomocą sił przyrody (pary, gazu, elektryczności, paliw płynnych itp.) ponosi odpowiedzialność za szkodę na osobie lub mieniu, wyrządzoną komukolwiek przez ruch przedsiębiorstwa lub zakładu, chyba że szkoda nastąpiła wskutek siły wyższej albo wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za którą nie ponosi odpowiedzialności.

Stosownie do art. 361 § 1 kc zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła. W myśl § 2 w powyższych granicach, w braku odmiennego przepisu ustawy lub postanowienia umowy, naprawienie szkody obejmuje straty, które poszkodowany poniósł, oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono.

Na postawie art. 444 § 1 kc w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia naprawienie szkody obejmuje wszelkie wynikiłe z tego powodu koszty. Na żądanie poszkodowanego zobowiązany do naprawienia szkody powinien wyłożyć z góry sumę potrzebną na koszty leczenia, a jeżeli poszkodowany stał się inwalidą, także sumę potrzebną na koszty przygotowania do innego zawodu. Jeżeli poszkodowany utracił całkowicie lub częściowo zdolność do pracy zarobkowej albo jeżeli zwiększyły się jego potrzeby lub zmniejszyły widoki powodzenia na przyszłość, może on żądać od zobowiązanego do naprawienia szkody odpowiedniej renty (§ 2.). Jeżeli w chwili wydania wyroku szkody nie da się dokładnie ustalić, poszkodowanemu może być przyznana renta tymczasowa (§ 3).

Zgodnie z art. 445 § 1 kc w wypadkach przewidzianych w artykule poprzedzającym sąd może przyznać poszkodowanemu odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

W myśl art. 442¹ § 1 kc roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę.

Bieg przedawnienia przerywa się:

1) przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia;

2) przez uznanie roszczenia przez osobę, przeciwko której roszczenie przysługuje;

3) przez wszczęcie mediacji (art. 123 § 1 kc).

Zgodnie z art. 300 kodeksu pracy w sprawach nieunormowanych przepisami prawa pracy do stosunku pracy stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu cywilnego, jeżeli nie są one sprzeczne z zasadami prawa pracy.

Powód domagał się w niniejszej sprawie zasądzenia solidarnie od pozwanych (...) Spółka z o.o. oraz (...) S.A. kwoty 10.000 zł. tytułem odszkodowania za szkodę w postaci uszkodzenia ciała i rozstroju zdrowia w związku z wypadkiem z dnia 16 września 2007 r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 17 października 2007 r. do dnia zapłaty, kwoty 90.000 zł. tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę w związku ze zdarzeniem z dnia 16 września 2007 r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 17 października 2007 r. do dnia zapłaty, kwoty 2.000 zł. renty z tytułu zwiększonych potrzeb, płatnej miesięcznie z góry do 10-ego dnia każdego miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia w płatności którejkolwiek z rent począwszy od dnia 16 września 2007 r., kwoty 3.000 zł. renty z tytułu utraconej zdolności do pracy i zmniejszenia widoków powodzenia na przyszłość (przejawiającej się przede wszystkim w utracie zarobków) płatnej miesięcznie z góry do 10-ego dnia każdego miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia w płatności którejkolwiek z rent począwszy od dnia 16 września 2007 r. Natomiast pozwani (...) S.A. oraz MPK Ł. wnieśli o oddalenie powództwa, argumentując że kwoty otrzymane dotychczas przez powoda z ubezpieczeń społecznych oraz od (...) S.A. wyczerpują całość poniesionej przez niego szkody fizycznej oraz psychicznej. Ponadto pozwane MPK Ł. wniosło o oddalenie powództwa, podnosząc zarzut przedawnienia.

W pierwszej kolejności należy zaznaczyć, że zasadnym okazał się podniesiony przez dopozwanego MPK Ł. zarzut przedawnienia roszczeń.

Aby ustalić, który przepis dotyczący przedawnienia ma zastosowanie w niniejszej sprawie należy najpierw ustalić podstawę prawną dochodzonych od pozwanych roszczeń. Bowiem jeśli przyjąć, że podstawę prawną stanowią przepisy kodeksu cywilnego o czynach niedozwolonych, to do przedawnienia roszczeń stosuje się art. 442¹ kc (por. uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2011r. I PZP 5/10). W niniejszej sprawie podstawą odpowiedzialności pozwanego MPK Ł. jest art. 435 kc, co Sąd rozwinie w dalszej części rozważań. Jako że art. 435 kc zawiera się w tytule VI kodeksu cywilnego „czyny niedozwolone” (podobnie jak art. 442¹ kc), to nie ulega wątpliwości, że odpowiedzialność wynikająca z art. 435 kc jest odpowiedzialnością z czynu niedozwolonego, do której stosuje w kwestii przedawnienia stosuje się (...) kc. Zgodnie zaś z tym przepisem roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę. Chyba, że szkoda wynika ze zbrodni lub występku, wówczas roszczenie o naprawienie szkody ulega przedawnieniu z upływem lat dwudziestu od dnia popełnienia przestępstwa bez względu na to, kiedy poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia (§ 2 art. 442¹ k.c.). W razie

wyrządzenia szkody na osobie, przedawnienie nie może skończyć się wcześniej niż z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia (§ 3 art. 442¹ k.c.).

Początkiem biegu 3-letniego terminu przedawnienia z art. 442 § 1 zdanie pierwsze kc (aktualnie art. 442¹ § 1 zdanie pierwsze kc) jest chwila dowiedzenia się przez poszkodowanego o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia, a nie

moment uzyskania pewności co do związku przyczynowego między zdarzeniem a jego skutkiem w postaci szkody (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 2014 r., I PK 213/13, LEX nr 1466624). Ponadto wskazać należy, że przepis art. 442¹ § 1 zdanie pierwsze kc wiąże rozpoczęcie biegu przedawnienia z powzięciem przez poszkodowanego wiadomości o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia, a nie o zakresie szkody, czy trwałości jej następstw. Ustalenie wiedzy poszkodowanego o szkodzie nie jest rekonstrukcją rzeczywistego stanu świadomości poszkodowanego, lecz stanowi przypisywanie mu świadomości wystąpienia szkody według kryteriów zrelatywizowanych do właściwości podmiotowych poszkodowanego, dostępnej mu wiedzy o okolicznościach wyrządzenia szkody oraz zasad doświadczenia życiowego, w szczególności co do powiązania zaistniałej szkody z określonym czynem niedozwolonym (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 13 maja 2014 r., I ACa 1475/13, LEX nr 1477184, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 30 grudnia 2014 roku, III APa 37/14, LEX nr 1621044).

W przedmiotowej sprawie powód dowiedział się o szkodzie już w dacie wypadku przy pracy tj. w dniu 16 września 2007 r. Wówczas bowiem doznał urazu prawej ręki. Powstanie szkody w postaci uszczerbku na zdrowiu było od razu widoczne co oznacza, że powód od początku miał świadomość szkody. Jednocześnie pod pojęciem dowiedzenia się o szkodzie nie mieści się – jak już wyżej podniesiono - świadomość rozmiarów szkody bądź też trwałości jej następstw. W dacie wypadku przy pracy powód wiedział także, że osobami ewentualnie odpowiedzialnymi za doznany przez niego wypadek w miejscu pracy jest jego pracodawca MPK Ł.. Skoro zatem w dacie 16 września 2007 r. powód wiedział zarówno o szkodzie, jak i o osobach zobowiązanych do jej naprawienia, to w tym dniu rozpoczął swój bieg 3-letni termin przedawnienia z (...) § 3 kc, co oznacza, że upłynął on z dniem 16 września 2010 roku. Tymczasem wniosek Z. A. o wezwanie MPK Ł. do udziału w sprawie w charakterze pozwanego wpłynął do Sądu w dniu 7 maja 2012 r., a zatem po upływie terminu przedawnienia. Skuteczne podniesienie zarzutu przedawnienia przez tę stronę pozwaną sprawia, że osoba zobowiązana do zaspokojenia roszczenia, może się od tego uchylić (art. 117 §1 k.c.), co skutkuje oddaleniem powództwa.

Szczególony charakter roszczeń majątkowych związanych z wypadkiem przy pracy przemawia za koniecznością oceny zarzutu przedawnienia z punktu widzenia zasad współżycia społecznego (wyrok SN z dnia 6 marca 1996 roku, II PRN 3/96 OSNP 96/18/264). Przy ocenie, czy zarzut przedawnienia stanowi nadużycie prawa rozstrzygające znaczenie mają okoliczności konkretnego wypadku, zachodzące po stronie poszkodowanego oraz osoby zobowiązanej do naprawienia szkody. W szczególności ma znaczenie charakter uszczerbku, jakiego doznał poszkodowany, przyczyna opóźnienia w dochodzeniu roszczenia i czas jego trwania. Możliwość zastosowania art. 5 kc nie zawsze jednak musi być wiązana z negatywną oceną zachowania osoby zobowiązanej do naprawienia szkody, przejawiającego się w utrudnianiu wcześniejszego dochodzenia roszczenia przez poszkodowanego (wyrok SN z dnia 11 maja 2007 rok, I CSK 48/07 opubl. w LEX nr 445215)

Jeżeli skutki wypadku przy pracy w postaci uszczerbku na zdrowiu mają charakter postępujący, wyrażający się między innymi powstaniem psychozy pourazowej, to żądanie zadośćuczynienia zgłoszone wkrótce po stwierdzeniu pogorszenia stanu zdrowia i wytoczenie powództwa w terminie nieznacznie przekraczającym upływ przedawnienia z art. 442 § 1 kc, uzasadnia nieuwzględnienie zarzutu przedawnienia (art. 5 kc) (wyrok SN z dnia 17 marca 1998 roku, II UKN 556/97 opubl. OSNP 199/5/183).

W sytuacji, gdy powód dochodzi roszczeń z tytułu wypadku przy pracy, w wyniku którego utracił całkowicie nie tylko zdolność do pracy, ale stał się osobą niepełnosprawną fizycznie, bez możliwości samodzielnego poruszania się, uzależnioną od innych osób, co niewątpliwie rzutuje na jego dalsze życie, uzasadnione jest nieuwzględnienie zarzutu

przedawnienia w oparciu o przepis art. 5 kc (wyrok SA z dnia 21 grudnia 2006 roku, III APa 49/06, opubl. LEX nr 370887).

Mając powyższe rozważania na uwadze, zgłoszony przez powoda zarzut naruszenia prawa podmiotowego poprzez zgłoszenie zarzutu przedawnienia należy uznać za nieuzasadniony. Powód już w dniu wypadku przy pracy był świadom wszystkich okoliczności koniecznych do wytoczenia powództwa oraz prawie wszystkich okoliczności wymaganych do jego precyzyjnego sformułowania. Z. A. w dniu 16 września 2007 r. wiedział już jakiego rodzaju obrażeń i uszczerbku doznał – złamania prawej ręki w obrębie kości nadgarstka; szkoda była od razu widoczna; znał podmiot ewentualnie odpowiedzialny za naprawienie szkody – swojego pracodawcę; nie utracił przytomności, a wypadek nie ograniczył zdolności umysłowych powoda. Powód dokonywał wielu czynności mających na celu dochodzenie odszkodowania oraz zadośćuczynienia od (...) S.A., co świadczy o znajomości procedury koniecznej do otrzymania spornych środków. Z tych względów Sąd uznał, że nie zachodzi żadna okoliczność pozwalająca na przyjęcie konstrukcji nadużycia prawa podmiotowego z art. 5 kc. Dlatego też w niniejszej sprawie pierwszeństwo należy przyznać zasadzie prymatu pewności porządku i obrotu prawnego, zgodnie z którą dłużnik może odmówić spełnienia świadczenia w razie podniesienia skutecznego zarzutu przedawnienia.

Podkreślić należy, że wystąpienie z wnioskiem o postępowanie pojednawcze przeciwko (...) S.A. oraz skierowanie pozwu przeciwko (...) S.A., czyli jednemu z ewentualnych podmiotów ponoszących odpowiedzialność solidarną, nie przerwało biegu przedawnienia w stosunku do drugiego dłużnika solidarnego MPK Ł.. W tym zakresie Sąd podziela tezę Sadu Najwyższego wyrażoną w wyroku z dnia 20 kwietnia 2006 r. w sprawie IV CK 3/06, że skierowanie pozwu przeciwko jednemu z ewentualnych podmiotów ponoszących odpowiedzialność solidarną nie przerywa biegu przedawnienia w stosunku do pozostałych dłużników solidarnych.

Z kolei kwestię przedawnienia roszczenia między powodem a pozwanym ubezpieczycielem (...) S.A. regulują przepisy kodeksu cywilnego o umowie ubezpieczenia. Zgodnie z treścią art. 819 § 1 kc roszczenia z umowy ubezpieczenia przedawniają się z upływem lat trzech, a bieg przedawnienia roszczenia o świadczenie do ubezpieczyciela przerywa się także przez zgłoszenie ubezpieczycielowi tego roszczenia lub przez zgłoszenie zdarzenia objętego ubezpieczeniem. Bieg przedawnienia rozpoczyna się na nowo od dnia, w którym zgłaszający roszczenie lub zdarzenie otrzymał na piśmie oświadczenie ubezpieczyciela o przyznaniu lub odmowie świadczenia (§ 4). Dlatego wielokrotnie otrzymywane przez powoda oświadczenia ubezpieczyciela o przyznaniu oraz o odmowie świadczenia (ostatnie oświadczenie ubezpieczyciela o odmowie świadczenia zostało opatrzone datą 21 grudnia 2010 r.) przerywały bieg przedawnienia. Oprócz tego należy wskazać, że przerwanie biegu przedawnienia wobec (...) S.A., czyli jednego z pozwanych odpowiadających jak współdłużnicy solidarni, zgodnie z treścią art. 374 kc nie ma wpływu na przerwanie lub zawieszenie biegu przedawnienia wobec drugiego współdłużnika MPK Ł.. Z tych względów roszczenia kierowane przeciwko pozwanemu (...) S.A. nie były przedawnione.

O przyjęciu, że (...) S.A. oraz MPK Ł. odpowiadają jak dłużnicy solidarni świadczą okoliczności faktyczno-prawne niniejszej sprawy. Stosunek prawny pomiędzy ubezpieczonym MPK Ł. oraz ubezpieczycielem (...) S.A. określa się jako zobowiązanie in solidum. Mimo rozbieżności w doktrynie w kwestii możliwości stosowania przepisów o dłużnikach solidarnych Sąd podziela w tym zakresie stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2004 r. w sprawie IV CK 361/03, że brak ustawowego uregulowania kwestii wielości osób zobowiązanych wobec tego samego wierzyciela, który może uzyskać tylko jedno odszkodowanie, gdy tytuły odpowiedzialności są różne, nie stoi na przeszkodzie uznaniu - przy uwzględnieniu natury konkretnych stosunków prawnych - że pomiędzy zobowiązanymi powstaje więź prawna, będąca źródłem uprawnień i obowiązków w tym stosunku wewnętrznym. Za dopuszczoną przez naukę prawa i orzecznictwo Sądu Najwyższego formułę charakteryzującą opisany stan rzeczy przyjąć można odpowiedzialność in solidum. Jako dominujący, przy istnieniu odmiennych stanowisk, można ocenić pogląd o dopuszczalności stosowania do tej odpowiedzialności w drodze analogii niektórych przepisów o solidarności.

Oprócz zasadności zarzutu przedawnienia wobec dopozwanego MPK Ł. z całą stanowczością należy podkreślić, że powództwo podlega oddaleniu także ze względu na okoliczność, iż suma dotychczas wypłaconych powodowi kwot uzyskanych z ubezpieczeń społecznych oraz od (...) S.A. wyczerpuje całą wartość szkody oraz krzywdy.

Na wstępie podnieść wypada, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego dopuszczalne jest dochodzenie przez pracownika roszczeń uzupełniających z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, opartych na przepisach prawa cywilnego, mimo uzyskania świadczeń wynikających z ustawy wypadkowej, o ile szkoda, której doznał pracownik nie została wyrównana już wypłaconymi świadczeniami /por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 października 1997 r. sygn. II UKN 293/97, opubl: OSNAPiUS rok 1998, Nr. 19, poz. 574/.

W niniejszej sprawie podstawą odpowiedzialności pozwanego MPK Ł. jest art. 435 kodeksu cywilnego. Stosownie do jego treści prowadzący na własny rachunek przedsiębiorstwo lub zakład wprawiany w ruch za pomocą sił przyrody (pary, gazu, elektryczności, paliw płynnych itp.) ponosi odpowiedzialność za szkodę na osobie lub mieniu, wyrządzoną komukolwiek przez ruch przedsiębiorstwa lub zakładu, chyba że szkoda nastąpiła wskutek siły wyższej albo wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za którą nie ponosi odpowiedzialności. Dla ustalenia odpowiedzialności pozwanego na zasadzie ryzyka ustalono, iż pozwany MPK Ł. prowadził na własny rachunek przedsiębiorstwo wprawiane w ruch za pomocą sił przyrody (elektryczności, paliw płynnych) a szkoda została wyrządzona przez ruch tego przedsiębiorstwa.

Dochodzenie roszczeń uzupełniających z wypadków przy pracy, opartych na przepisach prawa cywilnego, wymaga wykazania odpowiedzialności pracodawcy z tytułu czynu niedozwolonego, udowodnienia szkody i związku przyczynowego pomiędzy zdarzeniem (wypadkiem przy pracy) a powstaniem szkody (wyrok SN 10.01.1998r., II UKN 450/97, OSNP 1998/24/720).

Dla powstania odpowiedzialności na podstawie art. 435 kc konieczne jest, aby przedsiębiorstwo (zakład) wprawiane było w ruch za pomocą sił przyrody, to jest przy wykorzystaniu energii elektrycznej, atomowej, paliw płynnych, pary, gazu itp. (źródła energii wyliczone są jedynie przykładowo). Przy rozważeniu tego zagadnienia trzeba mieć na uwadze trzy elementy: stopień zagrożenia ze strony urządzeń wykorzystywanych w przedsiębiorstwie lub zakładzie, stopień komplikacji przy przetwarzaniu energii elementarnej na pracę oraz ogólny poziom techniki. Wykorzystanie sił przyrody musi być dla przedsiębiorstwa czy zakładu warunkiem jego podstawowej działalności, a nie tylko być do tego pomocne. (vide wyrok SN z 21 stycznia 1974 roku, I CR 762/73 OSN 1975, Nr 4, poz. 61, uchwała z dnia 12 lipca 1977 roku, IV Cr 216/77, OSN 1978, Nr 4, poz. 73, wyrok z dnia 22 lutego 1983 r., I CR 472/82, niepubl.). W piśmiennictwie podkreśla się, iż przedsiębiorstwem wprawianym w ruch za pomocą sił przyrody jest taki zakład którego działalność jest uzależniona od użycia tych sił. Za przedsiębiorstwo wprawiane w ruch za pomocą sił przyrody należy zatem uznać takie przedsiębiorstwo, które bez użycia tych sił nie mogłoby funkcjonować i osiągnąć celów gospodarczych, dla których zostało powołane.

W niniejszej sprawie nie ulega wątpliwości, iż zakład dopozwanego MPK Ł. wykorzystuje tramwaje zasilane prądem elektrycznym oraz autobusy napędzane paliwem (powód był motorniczym tramwaju). Ich działanie przesądza o funkcjonowaniu zakładu.

Szkoda musi być wyrządzona przez „ruch” przedsiębiorstwa lub zakładu. Ruch przedsiębiorstwa to każdy przejaw jego działalności, wynikający z określonej struktury organizacyjnej i funkcji usługowo-produkcyjnej przedsiębiorstwa, na który składa się funkcjonowanie wszystkich jego agend bez względu na to, w jakim stosunku pozostaje ich funkcjonowanie do stosowanych sił przyrody. Pojęcie ruchu przedsiębiorstwa obejmuje także funkcjonowanie wszelkich urządzeń należących do tak pojmowanego przedsiębiorstwa. (tak podobnie SN w wyr. z 9.2.1976 r., IV CR 2/76, niepubl.; wyr. z 5.1.2001 r., V CKN 190/00, niepubl. i wyr. z 13.12.2001 r., IV CKN 1563/00, niepubl.; wyr. SA w Katowicach z 10.10.1996 r., I ACr 500/96, W.. 1998, Nr 2, poz. 40). Inaczej rzecz ujmując, ruch przedsiębiorstwa lub zakładu, w ujęciu art. 435, to każda działalność tego przedsiębiorstwa lub zakładu, a nie tylko taka, która jest bezpośrednio związana z działaniem sił przyrody i która stanowi następstwo ich działania (vide wyrok SN z 5 stycznia 2001 r., V CKN 190/00, nie publ.).

Przekładając powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy wskazać należy, iż powód doznał szkody przy wykonywaniu swoich obowiązków pracowniczych, to jest przy wychodzeniu z tramwaju w celu przestawienia zwrotnicy, co było konieczne dla ustawienia prawidłowej trasy dla prowadzonego tramwaju. Ujmując ruch

przedsiębiorstwa szeroko należy uznać, iż zdarzenie to mieści się w tym pojęciu. Czynność polegająca na ustawieniu zwrotnicy jest bowiem przejawem działalności pozwanego przedsiębiorstwa, a zatem szkoda doznana przy tej czynności przesądza o odpowiedzialności prowadzącego na własny rachunek przedsiębiorstwo wprawiane w ruch za pomocą sił przyrody.

Pomiędzy ruchem przedsiębiorstwa, a zdarzeniem, z którego wynika szkoda istnieje również adekwatny związek przyczynowy w rozumieniu art. 361 § 2 kc. Szkoda odniesiona przez powoda jest bowiem normalnym następstwem zdarzenia z dnia 16 września 2007 r. uznanego za wypadek przy pracy, co wynika w sposób jednoznaczny z opinii biegłych o specjalizacjach odpowiadających charakterowi schorzeń występujących u powoda, które w pełni podziela Sąd uznając je za wyczerpujące i wiarygodne. Opierając się przede wszystkim na opinii biegłego ortopedy przyjąć należy, że następstwem tego zdarzenia było złamanie w obrębie kości nadgarstka tj. kości łódeczkowatej oraz jej częściowej resekcji w przebiegu martwicy, co jest zasadniczym powodem następowych zmian zwyrodnieniowo-zniekształcających nadgarstka, głównie między kośćmi łódkowatą a półksiężycowatą i upośledzeniem funkcji ręki prawej. Z uwagi na złamanie dalszej nasady kości promieniowej prawej i przebytą resekcję jej wyrostka rylcowatego w procesie leczenia, odległe zmiany w obrębie stawu promieniowo-nadgarstkowego (promieniowo-łódkowatego) dodatkowo, częściowo wpłynęły negatywnie na dysfunkcję ręki.

Sąd nie stwierdził istnienia okoliczności egzoneracyjnych w rozumieniu art. 435 kc. Pozwany nie wykazał, iż wyłączną przyczyną szkody była siła wyższa, wina osoby trzeciej, w szczególności wina powoda. Przeciwnie poczynione przez Sąd ustalenia faktyczne, oparte głównie o sprostowany protokół powypadkowy, wskazują, iż Z. A. poślizgnął się prawą nogą na wyslizganym, niezabezpieczonym antypoślizgowo rancie stopnia w kabinie i upadając doznał urazu prawej ręki. Skoro powód poślizgnął się na niezabezpieczonym antypoślizgowo rancie stopnia w kabinie, to jasne jest, że pracodawca nie przestrzegał w pełni przepisów bhp.

Jednakże przy przyjęciu, że odpowiedzialność dopozwanego, jako prowadzącego przedsiębiorstwo wprawiane w ruch siłami przyrody oparta jest na zasadzie ryzyka (art. 435 § 1 KC w zw. z art. 300 KP) zbędne są rozważania jakie konkretnie u strony pozwanej były zawinienia i zaniedbania w zakresie obowiązków dotyczących stworzenia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy (wyrok SN z dnia 14 lutego 2002 roku , I PKN 853/00 OSNP 2002/18/4).

Sąd nie ma wątpliwości, że gdyby pracodawca przestrzegał przepisów BHP, w szczególności wyposażył rant stopnia tramwaju w antypoślizgową matę, to powód by się nie poślizgnął i nie uległ wypadkowi przy pracy. Protokół powypadkowy również nie stwierdza, by wyłączną przyczyną wypadku było udowodnione naruszenie przez poszkodowanego pracownika przepisów bhp, spowodowane przez niego umyślnie lub skutek rażącego niedbalstwa.

W myśl art. 444 § 1 kc w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia naprawienie szkody obejmuje wszelkie wyniki z tego powodu koszty. Na żądanie poszkodowanego zobowiązany do naprawienia szkody powinien wyłożyć z góry sumę potrzebną na koszty leczenia, a jeżeli poszkodowany stał się inwalidą, także sumę potrzebną na koszty przygotowania do innego zawodu.

Zgodnie z § 2 cytowanego przepisu, jeżeli poszkodowany utracił całkowicie lub częściowo zdolność do pracy zarobkowej albo jeżeli zwiększyły się jego potrzeby lub zmniejszyły widoki powodzenia na przyszłość, może on żądać od zobowiązanego do naprawienia szkody odpowiedniej renty.

Stosownie zaś do treści art. 445 § 1 kc w wypadkach przewidzianych w artykule poprzedzającym sąd może przyznać poszkodowanemu odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

Spowodowana wypadkiem przy pracy szkoda jakiej doznał Z. A., polegała przede wszystkim na cierpieniu psychicznym (krzywdzie), które podlega kompensacji w formie zadośćuczynienia, oraz na szkodzie materialnej spowodowanej okresową utratą zdolności do pracy, co podlega naprawie w formie odszkodowania oraz świadczeń z ubezpieczeń społecznych (renty z tytułu niezdolności do pracy, zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego).

Sąd w oparciu o opinie biegłych ustalił, że powód doznał w dniu 16 września 2007 r. w czasie pracy urazu okolic nadgarstka lewego pod postacią złamania kości łódeczkowatej i wyrostka rylcowatego kości promieniowej. Doznany uraz kończyny górnej lewej wygoił się ostatecznie z dużym ograniczeniem ruchomości nadgarstka, palców, ograniczeniem ruchów nawracania i odwracania przedramienia, ograniczeniem chwytności ręki, poszerzeniem obrysów nadgarstka oraz następowymi zaawansowanymi zmianami zwyrodnieniowo-zniekształcającymi, co daje podstawę do orzekania uszczerbku na zdrowiu w wysokości 15 %. Ponadto z uwagi na złamanie dalszej nasady kości promieniowej prawej i przebytą resekcję jej wyrostka rylcowatego w procesie leczenia, odległe zmiany w obrębie stawu promieniowo-nadgarstkowego (promieniowo-łódkowatego) dodatkowo, częściowo wpłynęły negatywnie na dysfunkcję ręki. Uszczerbek ten wynosi 5 %. Zatem należy uznać ostatecznie, że powód doznał trwałego uszczerbku na zdrowiu w wysokości 20 %. Średni koszt miesięczny zażywanych przez powoda leków nie przekraczał 30 zł. W chwili obecnej powód wymaga doraźnego stosowania leków w okresach zaostrzenia bólu. Powód nie wymagał i nie wymaga stosowania specjalnej, wzbogaconej w witaminy diety. W chwili obecnej powód nie wymaga pomocy osób trzecich w wykonywaniu czynności życia codziennego. Powód nie doznał natomiast uszczerbku na zdrowiu z przyczyn neurologicznych ani psychiatrycznych.

Należy również przypomnieć, że powód nie przyczynił się do wypadku przy pracy i nie ponosił winy.

W związku z wypadkiem przy pracy Z. A. otrzymał kwotę 11.780 zł. z tytułu jednorazowego odszkodowania z ubezpieczeń społecznych oraz kwotę 22.458,70 zł. od (...) S.A. Łącznie powód otrzymał kwotę 34.238,70 zł., z czego 28.000 zł. stanowiło zadośćuczynienie za krzywdę. Biorąc pod uwagę ustalony uszczerbek na zdrowiu w wysokości 20 % Sąd przy przyjęciu stawki 1.400 zł. za 1 % uszczerbku (która to wartość mieści się w zakresie powszechnie ugruntowanym w orzecznictwie) uznał, że otrzymana kwota 28.000 zł. w całości wyczerpuje wysokość krzywdy doznanej przez powoda na skutek wypadku (20 % uszczerbku*1.400 zł.).

Powód otrzymał także łącznie 1.890 zł. tytułem kosztów leczenia, 1.650 zł. tytułem kosztów opieki a także 2.698,70 zł. tytułem utraconych zarobków. Jako że koszt leków wynosił nie więcej niż 30 zł. miesięcznie to kwota 1.890 zł. z pewnością pokrywa koszty leczenia z nadwyżką, gdyż jest to suma wystarczająca na zakup leków zaleconych powodowi przez okres 63 miesięcy (1.890 zł. odszkodowania/ 30 zł kosztów leków miesięcznie = 63 miesiące) a powód nie wykazał innych kosztów leczenia. Dalej wskazać trzeba, że świadczenia z ubezpieczenia społecznego tj. zasiłek chorobowy i świadczenie rehabilitacyjne – dopóki niezdolność do pracy pozostawała w związku z wypadkiem przy pracy - były wypłacane w wysokości 100 % wynagrodzenia. Skoro świadczenia te były wypłacane w wysokości odpowiadającej w pełni wynagrodzeniu, to generalnie zastępowały 100 % pensji, jaką powód otrzymywałby, gdyby wypadkowi nie uległ. Minimalne różnice pomiędzy wysokością świadczeń w postaci renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy a wynagrodzeniem, jakie otrzymałby powód, gdyby nie uległ wypadkowi zostały w zupełności wyrównane wypłaconą przez (...) S.A. kwotą 2.698,70 zł. Należy przy tym mieć na względzie, że od dnia 1 października 2009 r. nie występuje u Z. A. niezdolność do pracy w związku z wypadkiem przy pracy, a powód – choć przyznano mu zawodową reprezentację procesową urzędu – nie podjął w ogóle próby dowodzenia w jakim zakresie procentowym był niezdolny do pracy w ramach stwierdzonej częściowej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem. Ciężar wykazania tego faktu spoczywał na powodzie z mocy art. 6 k.c. w związku z art. 300 k.p.

Powód nie wykazał też, iżby wskutek wypadku nastąpiło zwiększenie jego potrzeb. Biegli jednoznacznie stwierdzili, że powód nie wymaga pomocy osób trzecich przy wykonywaniu czynności życia codziennego. Stąd żądanie renty z tytułu zwiększonych potrzeb jest w całości niezasadne.

Sąd z całą stanowczością pragnie podkreślić, że ze swej istoty ocenne ustalanie wartości majątkowej doznanej krzywdy musi podlegać zobiektywizowaniu. Dlatego za podstawę określenia wysokości cierpienia psychicznego powoda nie można przyjmować w całości jego subiektywnych odczuć, lecz należy raczej oprzeć się na opinii biegłego lekarza mającego specjalistyczną wiedzę w zakresie doznanego schorzenia. Podobnie ma się rzecz przy ustalaniu niezdolności do pracy badanego. To znaczy, że samo oświadczenie Z. A., iż wskutek wypadku stał się on niezdolny do pracy przez cały sporny okres musiało zostać poddane obiektywnej weryfikacji. Za takową należy uznać kontrolę dokonaną przez lekarzy orzeczników ZUS, którzy przyznali powodowi rentę z tytułu niezdolności do pracy do momentu odzyskania

zdolności do pracy. Kontrola sądowa orzeczeń o braku niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy potwierdziła ich trafność.

Podsumowując, skoro podstawą odpowiedzialności pozwanego są przepisy prawa cywilnego o czynach niedozwolonych, to w oparciu o art. 441 kc należy przyjąć, że pozwany (...) S.A. odpowiada solidarnie z pozwanym MPK Ł., którego podstawę odpowiedzialności stanowi art. 436 kc. W stosunku do pozwanego (...) zachodzi przypadek odpowiedzialności in solidum. Oznacza to, uwzględniając zasady odpowiedzialności solidarnej, w tym tak zwanej, solidarności niewłaściwej in solidum, że do wyrównania szkody zobowiązany jest każdy z odpowiedzialnych podmiotów, ale szkoda naprawiona przez któregośkolwiek dłużnika uwalnia pozostałych.

D. M. Ł. podniosło zarzut przedawnienia, który jest skuteczny jedynie w stosunku do tego podmiotu i uwalnia go od odpowiedzialności. Bowiem zgodnie z art. 372 kc przerwanie lub zawieszenie biegu przedawnienia w stosunku do jednego z dłużników solidarnych nie ma skutku względem współdłużników. Zatem skutecznie przerwany bieg przedawnienia przez powoda w stosunku do (...) S.A. nie przerwało biegu przedawnienia wobec MPK Ł., co w konsekwencji doprowadziło do upływu 3-letniego terminu przedawnienia wobec MPK Ł.. Z tego wynika, że powód mógłby dochodzić swych roszczeń wyłącznie od (...) S.A.

Jednakże Sąd oddalił powództwo w stosunku do tego pozwanego, jako bezzasadne, powołując w tym zakresie art. 435 w związku z art. 361 i 445 kc w związku z art. 300 kp. Przyjmując, że żądanie powoda co do zasady jest uprawnione, gdyż zostały wykazane po stronie pracodawcy uchybienia w zakresie bezpieczeństwa pracy, uznał jednak, że zasądzone i wypłacone na rzecz powoda kwoty z tytułu tego wypadku stanowią pełne zaspokojenie jego roszczeń. Jest to kwota jednorazowego odszkodowania z tytułu uszczerbku na zdrowiu w kwocie 11.780 zł., powiększona o kwotę 22.458,70 zł. wypłaconą dobrowolnie przez (...) S.A., a także uzupełniona o dalsze świadczenia z ubezpieczenia społecznego stanowiące substytut 100 % wynagrodzenia powoda. Kwota jednorazowego odszkodowania powiększona o kwotę wypłaconą przez (...) S.A. zaspokaja roszczenie o zadośćuczynienie i odszkodowanie. Świadczenia z ubezpieczenia społecznego w postaci renty z tytułu niezdolności do pracy, świadczenia rehabilitacyjnego i zasiłków chorobowych wraz z kwotą wypłaconą dobrowolnie przez (...) S.A. z tytułu utraconych zarobków wyczerpują żądanie renty z tytułu utraconych zarobków za okres stwierdzonej u powoda niezdolności do pracy w związku z wypadkiem. Natomiast za przyczyną niewykazania zwiększonych potrzeb przyznanie renty z tytułu zwiększonych potrzeb jest w całości niezasadne.

Jednocześnie Sąd na podstawie art. 189 kpc oddalił żądanie ustalenia, że pozwany (...) S.A. a także dopozwane MPK Ł. nie ponoszą odpowiedzialności za dalsze mogące wystąpić w przyszłości skutki wypadku.

Pod rządem art. 442¹ § 3 kc powód dochodzący naprawienia szkody na osobie może mieć interes prawny w ustaleniu odpowiedzialności pozwanego za szkody mogące powstać w przyszłości (uchwała SN z dnia 24 lutego 2009 roku, III CZP 2/09, opubl. Biul. SN 2009/2/10). Orzecznictwo i judykatura przyjmują jednak możliwość ustalenia odpowiedzialności na przyszłość tylko w procesie, w którym następuje zasądzenie świadczenia wynikającego z wypadku przy pracy (wyrok SN z dnia 28 października 1999, II UKN 176/99, OSNP 2001/3/80).

Kwotę nieopłaconych kosztów zastępstwa procesowego udzielonego z urzędu wynoszącą 6.715,80 zł. (5.460 zł. wraz z podatkiem od towarów i usług) Sąd przyznał i nakazał wypłacić z funduszu Skarbu Państwa stosownie do art. 29 ust. 1 ustawy prawo o adwokaturze z dnia 26 maja 1982 roku (Dz. U. z 2015 r., poz. 615) oraz § 2, § 19 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 5, § 12 ust. 1 pkt 3, § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 461).

Powód dochodził kwoty 100.000 zł. tytułem odszkodowania oraz zadośćuczynienia, co w oparciu o przepis § 12 ust. 1 pkt 5 powołanego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. uzasadnia przyznanie 50 % kwoty określonej w § 6 pkt 6 (3.600 zł.), tj. kwoty 1.800 zł. kosztów zastępstwa procesowego. Ponadto powód dochodził przyznania renty miesięcznej w wysokości 2.000 zł. oraz 3.000 zł., czyli łącznie 5.000 zł. miesięcznie. Dlatego zgodnie

z art. 22 kpc wartość przedmiotu sporu stanowi suma świadczeń za jeden rok, czyli 60.000 zł. (12 miesięcy * 5.000 zł.). Z tego względu stosownie do § 6 pkt 6 należało ustalić koszty zastępstwa procesowego na kwotę 3.600 zł. Powód domagał się także ustalenia odpowiedzialności pozwanych na przyszłość; należy to rozumieć jako inne roszczenie niemajątkowe określone w § 12 ust. 1 pkt 3, co uzasadnia przyznanie kosztów zastępstwa procesowego w wysokości 60 zł.

Suma powyższych kwot (1.800 zł. + 3.600 zł. + 60 zł = 5.460 zł.) powiększona, zgodnie z § 2 pkt 3, o podatek od towarów i usług w stawce 23 % wyniosła 6.715,80 zł. przyznaną z tytułu zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Zarządzenie: odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi powoda oraz pełnomocnikowi dopozwanego MPK Ł..